

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Az Év Könyve 2018

16 kötetet kellett számba vennie a felkért bizottsági tagoknak (Kása Zoltán, Sipos Gábor, Szabó Á. Töhötöm), korántsem volt könnyű dolguk. Nem okozott meglepetést a kiadványok műfaji változatossága, ezt az utóbbi években már megszoktuk, az EME régóta olyan tudományos könyvkiadóként (is) működik, amely nem csupán a saját körében született munkák megjelenítésére vállalkozik.

Hosszú töprengés után, a könyveket újra és újra kézbe véve körvonalazódtak azok a szükségképpen szubjektív szempontok, amelyek alapján döntésre juthatott a bizottság. Már az elején leszögeztük, hogy egyetlen kötet kiemelése helyett hármat javasolunk e kitüntető címre, így némiképp tükrözhető az említett műfaji változatosság.

Kétségtől igen fontosak a nyomtatásban közreadott doktori értekezések, kiadónknak már régi gyakorlata ezek közreadása, a tavaly három fiatal szerző, György V. Imola, Vulkán Vera Tünde és Zsoldos Ildikó tisztelte meg kiadónkat a kéziratával, azonban úgy véltük, más jellegű kiadványok lennének érdemesek a kitüntetésre. Ugyanerre a megegyezésre jutottunk a rengeteg szerkesztői munkát is magukba foglaló konferenciakötetek esetében is (Aranka György konferencia – Biró Annamária, Egyed Emese, Kolozsvár 700 konferenciakötet Lupescu Makó Mária főszerkesztésében).

Hasonlóképpen méltánylást érdemelnek Wilhelm Sándor biológiai kiadványai vagy Jancsó Árpád vasúttörténeti kismonográfiái, ezeket azonban együtt volna érdemes díjban részesíteni. Gyéresi Árpád tudománytörténeti jelentőségű, a marosvásárhelyi magyar nyelvű gyógyszerészképzés történetét összefoglaló monográfiáját sokat fogják forgatni és sokszor idézik majd a következőkben. Kelemen Lajos jelenleg hozzáférhető Naplóit két vaskos kötetben adta közre Sas Péter, a tavaly megjelent II. kötet rengeteg érdekes adalékot nyújt a két világháború közötti kolozsvári tudományos és irodalmi élet vonatkozásában.

Az Év Könyve 2018 címre javasolt kötetek, véleményünk vagy inkább szubjektív megérzésünk szerint teljesen megfelelnek az EME kiadói programjának, egyikük a Kutatóintézet keretében készült, másikuk kiadandó kéziratként került hozzánk, a harmadik pedig egy több évtizedes tudományos kutatás méltó lezárása. Következzék a kiadványok rövid méltatása a szerzők ábécérendjében.

Bogdándi Zsolt: *A kolozsmonostori konvent fejedelemség kori jegyzőkönyvei* I. 1326–1590. ETA X.1.

E kiadvány a Jakó Zsigmond-féle forráskiadási és regesztázási elveket követve három – 1575 után vezetett – hiteleshelyi protocollum teljes anyagát, illetve a 17. század végéig fennmaradt

jegyzőkönyvek 1590. december 31-e előtti bejegyzéseinek magyar nyelvű kivonatait tartalmazza, szám szerint 867 darab regesztával gazdagítja Erdély kora újkori történetét. A bejegyzések zöme a hiteleshely törzsterületére: Kolozs, Torda és Doboka vármegyékre vonatkozik, kiemelendő viszont a Kolozsvárral kapcsolatos bejegyzések magas száma (Kolozsvár történetére tehát különösen gazdag anyagot tartalmaz). Megemlítendő, hogy Bogdándi több bejegyzést teljes szöveggel közölt részint, mert azokat – bizonyos szempontokból – jelentősnek vélte, részint, mert egyes bejegyzés-típusok, mint például az osztálylevelek, különféle összeírások és leltárak szétfeszítik a regesztának mint forráskiadási műfajnak a kereteit, és kivonatolásukkal a kutatás számára fontos adatok veszhetnek volna el. Pontosan ezért a történészek mellett a nyelvtörténészek is haszonnal forgathatják a kiadványt, amely a kora újkori erdélyi kutatások megkerülhetetlen munkaeszköze lesz.

Hermann Gusztáv Mihály, Orbán Zsolt: *Csillagösvény és göröngyös út. Mítosz és történelem a székelység tudatában.*

A telitalálatnak bizonyuló főcím mellett az alcím közelíti meg a kötet témáját, a székely eredetű történelmi változásait és jele helyzetét kívánták összefoglalni a szerzők. Alapos elméleti bevezetés után sorra veszik a székelység múltképeinek forrásait a középkori krónikáktól (Anonymus, Kézai Simon) kezdve a reneszánsz szerzőkön át a 18. századi tankönyvekig. *Tudósok és szemfényvesztők* beszédes alcím alatt olvashatjuk a nevezetes Csiki székely krónika szövegét a megfelelő kritikai apparátussal Nagy Géza tollából, de nem hiányzik a kevésbé ismert Kázi Lajos-féle krónika sem, amely állítólag 1250-ben született volna. Áttekintik a szerzők a hun mítosznak a szépirodalmi megjelenését is Dózsa Dánieltől Jókai Mórig és természetesen Elek apó meséi meg a nemzedékek történelmi tudatát meghatározó történelemkönyve is elemzésre kerül. Kiemelendő érdeme a kötetnek a székelyek hun származása tükröződésének számbavétele a legkülönbözőbb megjelenési formákban: országgyűlési beszédek, megyegyűlési szónoklatok stb. a 19–20 század folyamán. A könyvet egy 2012-ben készült kérdőíves felmérés zárja le, amely a székely eredetű tudat mai állapotát vizsgálta reprezentatívnak tekinthető minta alapján.

Péntek János (szerk.): *A moldvai magyar tájnyelv szótára.* (1.1–1.2–2. kötet)

A moldvai magyar tájnyelv szókincsének összegyűjtésén az elmúlt több mint száz évben nyelvészek és néprajzkutatók sokasága dolgozott. Az általuk feljegyzett lexikológiai anyagból Péntek János professzornak 15 éves munkával sikerült megszerkesztenie egy két részből (moldvai magyar–közmagyar, illetve a fordított közmagyar–moldvai magyar) álló három kötetes dialektológiai szótárt. Munkájának nagy érdeme, hogy benne a szerkesztő megtalálta és gyakorlatban is alkalmazta a rendelkezésre álló nyelvi anyag közzétételének adekvát és minden tekintetben szakszerű rendszerét. A kézikönyv fényképekkel és rajzokkal gazdagon illusztrált második része egyszersmind a moldvai csángó népi kultúra fogalomtára is. A kiadvány megjelenése a magyar nyelv- és néprajztudomány történetének nagyobb időtávlatában is jelentős esemény.